

Klein Agelo, Dusinksweg
(Gemeente Dinkelland, Ov.)

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek
Steekproefrapport 2009-03/10

*Klein Agelo, Dusinksweg
(Gemeente Dinkelland, Ov.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
gemeente Dinkelland

Steekproefrapport 2009-03/10
ISSN 1871-269X
projectleider: drs. J.M.G. Bongers
(fysisch geograaf)
auteur: ma. F.B. Postma-Saan (archeoloog)
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

De Steekproef werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 3.1

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef b.v., tenzij anders vermeld.

© De Steekproef b.v., Zuidhorn, april 2009

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.
De Steekproef b.v. aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef b.v.
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn

telefoon	050 - 5779784
fax	050 - 5779786
internet	www.desteekproef.nl
e-mail	info@desteekproef.nl
kvk	02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01).....	1
• 1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.1 LS02).....	3
2. Bureauonderzoek.....	5
• 2.1 Bronnen.....	5
• 2.2 Fysische geografie (KNA 3.1 LS04).....	5
• 2.3 Archeologie (KNA 3.1 LS04).....	8
• 2.4 Historische geografie (KNA 3.1 LS03).....	11
• 2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.1 LS05).....	12
3. Veldonderzoek.....	14
• 3.1 Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01).....	14
• 3.2 Resultaten veldonderzoek (KNA 3.1 VS02, VS03).....	15
4. Conclusies en advies.....	18

Appendix:	- archeologische periodes
	- bekende en verwachte archeologische waarden
	- boorstaten
	- laagbeschrijvingen boringen volgens Archeologische Standaard
	Boorbeschrijvingsmethode

Samenvatting

In verband met de geplande herprofilering van de Dusinksweg bij Klein Agelo, gemeente Dinkelland (Ov.), heeft een archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden langs het toekomstige tracé van deze weg. De noodzakelijke graafwerkzaamheden kunnen eventueel aanwezige archeologische grondsporen verstoren. Doel van het onderzoek is vast te stellen of in het gebied archeologische waarden aanwezig zijn die door de graafwerkzaamheden bedreigd worden.

Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek zijn bronnen geraadpleegd op het gebied van fysische geografie, archeologie en historische geografie. Bij het veldonderzoek zijn tien boringen geplaatst om archeologische indicatoren op te sporen en om de gaafheid van de bodem te bepalen.

Langs het plangebied wisselen zandruggen en beekdalen elkaar af. In de omgeving van het tracé zijn vondsten uit alle perioden gedaan. Aan het oostelijke uiteinde van het tracé zijn resten gevonden van een nederzetting uit de late middeleeuwen en ten zuiden van het middelste deel van het tracé zijn verschillende vondsten gedaan van paleolithisch bewerkt vuursteen. Volgens de archeologische verwachtings- en advieskaart van de gemeente Dinkelland geldt op twee locaties langs het tracé een hoge verwachting voor archeologische resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd en geldt voor één locatie een hoge verwachting voor resten uit alle perioden.

Uit het veldonderzoek bleek dat zich op een zandkop honderd meter ten oosten van de Timmusweg en op het perceel direct ten westen van de Alleeweg podzolbodems van goede kwaliteit bevinden. Hier zijn geen archeologische resten aangetroffen. Langs het oostelijke deel van het tracé (vanaf de Alleeweg) zijn een vuurstenen kling en een stuk verbrand vuursteen gevonden. De bodem is hier gedeeltelijk van matige kwaliteit, maar er zijn ook resten van een podzolbodem en een esgrond aangetroffen. Op deze plaatsen kunnen nog archeologische sporen van goede kwaliteit aanwezig zijn. Daarom wordt geadviseerd om langs drie delen van het tracé de graafwerkzaamheden onder archeologische begeleiding te laten plaatsvinden. Langs het deel ten westen van de kruising met de Timmusweg is verder archeologisch onderzoek niet noodzakelijk.

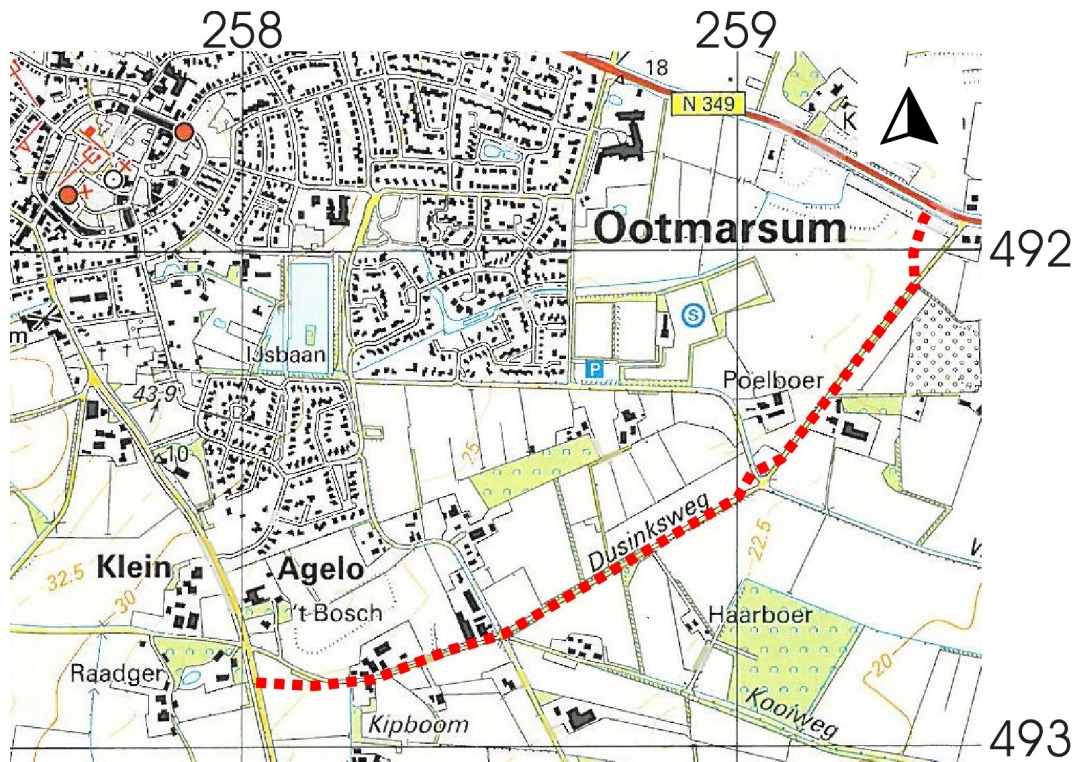
1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01)

In opdracht van de gemeente Dinkelland, vertegenwoordigd door mevr. T. Snoeijink, is een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd in een plangebied langs de Dusinksweg te Klein Agelo, gemeente Dinkelland.

De aanleiding voor het onderzoek is de geplande herprofilering van de Dusinksweg. Bij de aansluiting op de Rossumerstraat in het westen en de Denekamperstraat in het oosten zal het tracé iets veranderen ten opzichte van de huidige situatie (zie Figuur 1). Dit geldt ook voor het kruispunt met de Alleweeg/Witstaartweg. Hiernaast zal het gehele tracé worden verbreed: ten westen van de kruising met de Timmusweg/Steenmatenweg/Kooiweg (nabij Poelboer) langs de zuidelijke zijde van het huidige tracé en ten oosten van dit kruispunt langs de noordelijke zijde. Hiervoor zullen bodemingrepen nodig zijn die reiken tot een diepte van 80 tot 100 cm. De noodzakelijke graafwerkzaamheden kunnen eventueel aanwezige archeologische grondsporen verstoren.

Doel van het onderzoek is vast te stellen of in het gebied archeologische waarden aanwezig zijn die door de graafwerkzaamheden bedreigd worden. Hiertoe zijn een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd. Bij het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied gemaakt aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Hiervoor is gezocht naar archeologische indicatoren en is bepaald wat de gaafheid van de bodem is.

Figuur 1: Klein Agelo op de topografische kaart, schaal 1:25.000. Het onderzoeksgebied is met een rode stippellijn aangegeven.

1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.1 LS02)

Het onderzoeksgebied ligt grotendeels direct langs het 1800 meter lange tracé van de Dusinksweg. Dit begint bij de Rossumerstraat bij Klein Agelo en strekt zich uit in noordoostelijke richting om vervolgens ten oosten van Ootmarsum aan te sluiten op de Denekamperstraat (N349). Bij de aansluiting op zowel de Rossumerstraat als de Denekamperstraat wijkt het onderzoeksgebied af van het huidige tracé (zie Figuur 1).

Vanaf het westelijke uiteinde van de Dusinksweg tot aan de kruising met de Timmusweg/Kooiweg/Steenmatenweg strekt het onderzoeksgebied zich uit langs de zuidelijke zijde van de Dusinksweg. Vanaf deze kruising naar het noordoosten toe ligt het tracé langs de noordelijke zijde.

Langs het tracé bevindt zich een aantal huizen en boerderijen met de bijbehorende erven. Daarnaast bestaat het omliggende gebied met name uit weide- en akkerland. Langs een aanzienlijk deel van de weg staan bomen, zowel aan de noordwestelijke als aan de zuidoostelijke zijde (Figuur 2).

Tijdens het bureauonderzoek is een KLIC-melding gedaan waaruit bleek dat langs een deel van het onderzoeksgebied (vanaf 150 meter vóór de Denekamperstraat ongeveer 110 meter in westelijke richting) een leiding ligt. Mogelijk is hierdoor de bodem in dit gedeelte van het onderzoeksgebied verstoord.

Figuur 2: Klein Agelo, Dusinksweg. Links: foto van het plangebied genomen in zuidwestelijke richting, ongeveer halverwege de kruising met de Alleeweg en de Denekamperstraat. Rechts: foto van het plangebied genomen in noordoostelijke richting, ten westen van de kruising met de Alleeweg.

Tabel 1: Klein Agelo, Dusinksweg: administratieve gegevens.

provincie:	Overijssel
gemeente:	Dinkelland
plaats:	Klein Agelo
toponiem:	Dusinksweg
kaartblad:	28F
onderzoeksmeldingsnr:	34022
grenscoördinaten:	258027 / 491136 (west) 258349 / 491162 258525 / 491224 259033 / 491556 259367 / 491946 259391 / 492094 (oost)
oppervlakte:	1800 meter
NAP-hoogte maaiveld:	varieert van ca. 21,5 tot 23,5 m
geomorfologische context:	beekdal- zandruglandschap
onderzoeksdiepte:	120 cm beneden maaiveld
uitvoeringsperiode:	17 maart 2009
bevoegd gezag:	Gemeente Dinkelland (adviseur namens bevoegd gezag: regio-archeoloog drs. J.A.M. Oude Rengerink / Het Oversticht)
opdrachtgever:	Gemeente Dinkelland
beheer documentatie:	De Steekproef bv, provincie Overijssel en E-depot RACM

2. Bureauonderzoek

2.1 Bronnen

Voor het bureauonderzoek zijn onderstaande bronnen gebruikt:

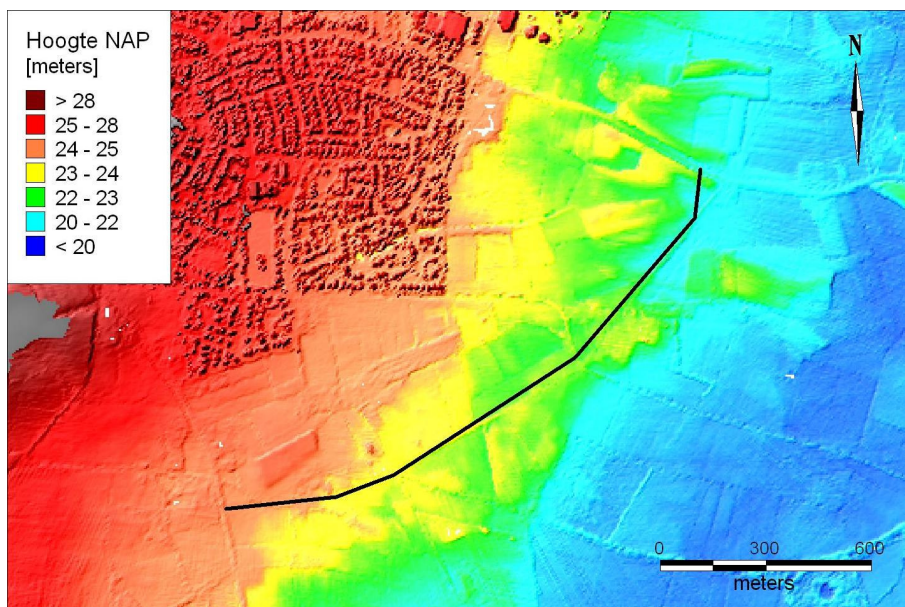
Tabel 2: Klein Agelo, Dusinksweg: geraadpleegde literatuur en andere bronnen.

Actueel Hoogtebestand Nederland
ANWB, 2004. <i>Topografische Atlas Overijssel 1:25000</i> . ANWB bv, Den Haag, kbl. 72.
Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) [ARCHIS].
Cultuurhistorische @tlas van Overijssel, gemeente Dinkelland.
Gevers, Jhr. A.J. & A.J. Mensema. 2005 (4e druk). <i>De Havezaten in Salland en hun Bewoners</i> . Uitgeverij Canaletto/Repro-Holland, Alphen a/d Rijn.
Groenewoudt, B.J., R.M. van Heeringen & G.H. Scheepstra (eds.). 2006. <i>Het Zandeilandenrijk van Overijssel</i> . NAR 22. ROB Amersfoort.
Indicatieve Kaart Archeologisch Waarden (IKAW)
Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.1. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl).
<i>Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Karterend Booronderzoek</i> . A.J. Tol, J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen. juli 2006.
RAAP-rapport 1557, 2007. Gemeente Dinkelland, Archeologische verwachtings- en advieskaart.
<i>Raap-rapport 1557. Gemeente Dinkelland. Archeologische Verwachtings- en Advieskaart</i> . Scholte Lubberink. Weesp, september 2007.
Rappol, M. (ed.) 1993. <i>In de Bodem van Salland en Twente. Geologie - archeologie - excursies</i> . Lingua Terra, Amsterdam.
Stichting voor Bodemkartering, 1992. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 28 Oost Almelo - 29 (gedeeltelijk) Denekamp</i> . StiBoKa, Wageningen.
Stichting voor Bodemkartering, 1977. <i>Geomorfologische kaart van Nederland 1:50000. Blad 28 en blad 29 Almelo/Denekamp</i> . StiBoKa, Wageningen.
12 Provinciën. 2005. <i>Luchtfoto-Atlas Overijssel 1:14 000</i> . Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, kbl. 166.
12 Provinciën 2006/2007. <i>Atlas van Topografische Kaarten. Nederland 1955-1965</i> . Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, kbl. 125.
Uitgeverij Nieuwland, 2005. <i>Grote Historische Topografische Atlas ±1905. Overijssel 1 : 25 000</i> . Uitgeverij Nieuwland, Tilburg, kbl. 343.
Versfelt, H.J. & M. Schroor, 2005. <i>De Atlas van Huguenin: Militair-topografische Kaarten van Noord-Nederland 1819-1829</i> . Heveskes Uitgevers, Groningen/Veendam, kbl. 78.
Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. <i>Grote Historische Atlas van Nederland deel 3: Oost-Nederland 1830-1855, schaal 1:50000</i> . Wolters-Noordhoff, Groningen, kbl. 51.
www.watwaswaar.nl

2.2 Fysische geografie (KNA 3.1 LS04)

De directe omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door hoogteverschillen (zie Figuur 3). Het tracé van de Dusinksweg ligt op de grens van de stuwwal ten westen van Klein Agelo en een beekdallandschap ten oosten ervan. Deze stuwwal is de hoge stuwwal van Ootmarsum, die

een relatief steile oostelijke helling heeft. De hoogten langs de Dusinksweg variëren van 21,5 tot 23,5 m ten opzichte van het NAP. Bij Klein Agelo ligt het hoogste punt, vanaf daar daalt het terrein.

Figuur 3: Klein Agelo, Dusinksweg op een hoogtekaart gemaakt met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland. Het onderzoeksgebied is met een zwarte lijn aangegeven. Het hooggelegen deel linksboven in de afbeelding is de hoge stuwwal van Ootmarsum. Te zien is dat het terrein langs de weg in noordoostelijke richting daalt.

Vanuit Klein Agelo gezien lopen de eerste 500 meter van het tracé door een droog dal (geomorfologische kaart: 2R3). Hierna volgt ongeveer 600 meter over een relatief laaggelegen vlakte van grondmorene afgedekt met dekzand (2M4) en 350 meter over een gordeldekzandrug (3K16). Het laatste deel van het tracé loopt weer door een droog dal (2R3). Helemaal aan het uiteinde, waar de Dusinksweg aansluit op de Denekamperweg, bevindt zich weer een gordeldekzandrug (4K16).

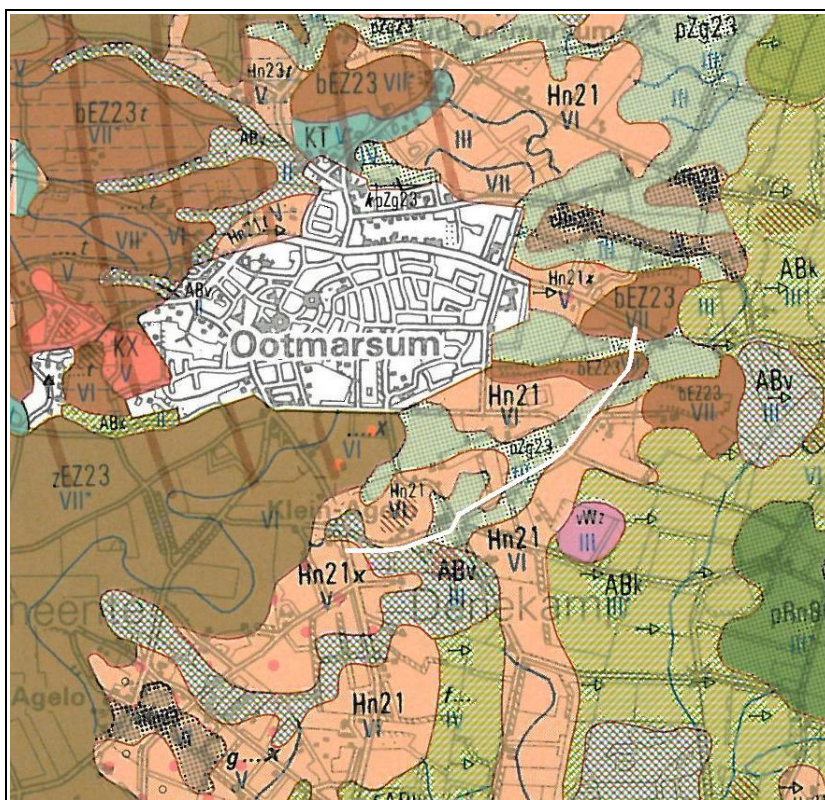
De bodemkaart laat langs het tracé een patroon zien van elkaar op korte afstand afwisselende bodemtypen. Op verschillende plaatsen kan een veldpodzolbodem voorkomen (Hn21, zie Figuur 4). In de omgeving van Klein Agelo is het reliëf op deze gronden vrij vlak.

In het noordoostelijke deel van het plangebied bevinden zich dikke eerdgronden (bEZ23). In de omgeving van Klein Agelo bestaan deze uit zand en wordt van enkeerdgronden gesproken. De hoge bruine enkeerdgrond binnen het plangebied is ontstaan door het opbrengen van

potstalmest met daarin plaggen uit de beekdalen. De enkeerdgronden liggen in dit gebied op dekzandruggen. In de deze delen van het landschap gelden de grondwatertrappen V, VI en VII.

Langs een deel van het tracé komen beekkeerdgronden (pZg23) voor. Meestal is hierbij sprake van een 15 tot 20 cm dikke humushoudende bovengrond. Op de overgang met een enkeerdgrond kan de bovengrond 30 tot 50 cm dik zijn. Het onderliggende zand kan zeer sterk lemig tot leemarm zijn.

In delen in het zuidwesten van het plangebied komen hiernaast venige beekdalgronden (ABv) voor. Doordat de beekdalen in de omgeving van het plangebied vlak en breed zijn, heeft zich hier in het verleden veen gevormd. Binnen deze kaartzones geldt grondwatertrap III.

Figuur 4: De Dusinksweg op de bodemkaart, schaal 1:50.000. Het onderzoeksgebied is met een witte lijn aangegeven.
 LEGENDA: Hn21 = veldpodzol; bEZ23 = enkeerdgrond; pZg23 = beekkeerdgrond; ABv = venige beekdalgrond.
 Grondwatertrappen (cm onder maaiveld):
 III = gemiddeld hoogste grondwaterstand (g.h.g.) < 40 cm, gemiddeld laagste grondwaterstand (g.l.g.) 80 tot 120 cm; V = g.h.g. < 40 cm, g.l.g. > 120 cm; VI = g.h.g. 40 tot 80 cm, g.l.g. 80 tot 120 cm

2.3 Archeologie (KNA 3.1 LS04)

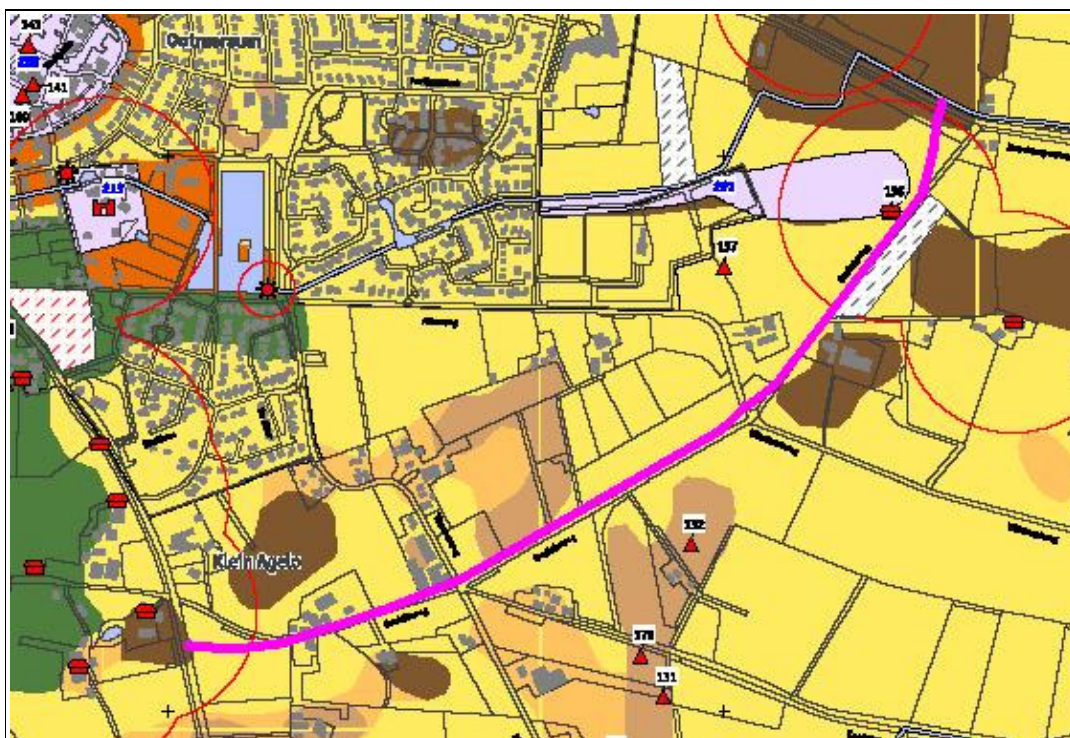
In de omgeving van het onderzoeksgebied is een aantal monumenten en waarnemingen bekend in het Centraal Monumenten Archief (CMA) en Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM).

Monument 13541, bekend onder het toponiem 'Poelboer', betreft een laatmiddeleeuwse nederzetting waarvan sporen zijn aangetroffen in het esdek. Dit monument bevindt zich in de directe nabijheid van het meeste oostelijke deel van het plangebied. Het materiaal dat hier is gevonden is geregistreerd onder ARCHIS-nummer 13686. Het zou gaan om twintig scherven van grijsbakkend gedraaid aardwerk en twintig scherven die als 'kogelpot' zijn aangeduid.

De ARCHIS-nummers 2339, 21560 en 402594 betreffen een aantal vuurstenen en natuurstenen laat-paleolithische objecten die in de omgeving zijn gevonden.

Het monument met ARCHIS-nummer 2672 is een havezathe met de naam 'Huijs te Ootmarsum'. Deze havezathe komt voort uit een commanderie van de Duitse Orde, gesticht in 1262. Rond 1825 werden de restanten verkocht en werd het terrein opnieuw verkaveld. De waarnemingen met de ARCHIS-nummers 13425, 45160 en 45164 zijn gerelateerd aan de havezathe. Een derde monument in de omgeving van het plangebied is de historische stadskern van Ootmarsum (ARCHIS-nummer 13973).

Een aantal waarnemingen is administratief geplaatst: de exacte herkomst hiervan is onzeker. Het gaat om de ARCHIS-nummers 2310, 2315, 2331, 2381 t/m 2387, 13426 en 13465. De meeste meldingen betreffen vuurstenen of natuurstenen objecten gedateerd in de periode van het paleolithicum tot de ijzertijd. ARCHIS-nummer 2381 verwijst naar een gouden ooring of -hanger die afkomstig is uit een grafheuvel en is gedateerd in de bronstijd. Nummer 13426 is een fragment van een amfoor uit de Romeinse tijd.

Figuur 5: Klein Agelo, Dusinksweg op de archeologische verwachtings- en advieskaart van RAAP. Het onderzoeksgebied is met een paarse lijn aangegeven. Het grootste deel van het tracé is gekarteerd als 'beekdalen en overige laagten' (geel). Een klein deel is gekarteerd als 'dekzandhoogten en -ruggen' (lichtbruin) of als 'dekzandhoogten en -ruggen met een plaggendek' (donkerbruin).

Volgens de archeologische verwachtings- en advieskaart van RAAP bestaat binnen de meest westelijke 150 meter en de meest oostelijke 450 meter van het onderzoeksgebied in verband met de nabijheid van een oud erf een grote kans op archeologische resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd (Figuur 5). Ongeveer 100 meter ten oosten van de kruising met onder andere de Timmusweg gaat het tracé nog net over een dekzandrug. Hiervoor geldt een hoge verwachting voor archeologische resten uit alle perioden. Ook is te zien dat zich op een aantal plaatsen in directe nabijheid van het tracé een esdek bevindt, waarvoor eveneens een hoge verwachting voor alle perioden geldt. Verder valt het onderzoeksgebied op de kaart binnen de categorie 'beekdalen en overige laagten'. Hiervoor geldt een lage verwachting voor archeologische resten uit alle perioden.

Tabel 3: Archeologische waarden in de omgeving van Klein Agelo, Dusinksweg. Voor de ligging zie Appendix bekende en verwachte archeologische waarden. Voor dateringen zie Appendix Archeologische Periodes.

CMA / CAA	RD-coördinaten	Datering	Omschrijving
monumenten			
2672 (28F-D63)	257884/491905	late middeleeuwen tot nieuwe tijd	Havezathe Huijs te Ootmarsum.
13541 (18F-D77)	259001/491946	late middeleeuwen	Sporen van nederzetting in esdek (Poelboer).
13973 (28F-A32)	257752/492171	late middeleeuwen	Stadskern van Ootmarsum. Nederzetting ontstaan bij bisschoppelijk hof.
waarnemingen			
2310 (28FZ-52)	259000/491800	vroege tot midden bronstijd	Hamberbijl van graniet/gneis, mogelijk type Emmen.
2315 (28FZ-57)	259000/491000	laat-paleolithicum	Onbekend aantal vuurstenen objecten (afslag, kern, kling, schrabber).
2331 (28FZ-69)	258800/490900	laat-paleolithicum	Onbekend aantal vuurstenen objecten, Tjonger-cultuur.
2339 (28FZ-80)	258940/491300	laat-paleolithicum	Onbekend aantal vuurstenen objecten: klingen, schrabbers en onbekend. Slijpsteen.
2381 (28FZ-111)	58000/492000	midden-bronstijd	Complete gouden ooring of -hanger uit grafheuvel, Elp-cultuur.
2382 (28FZ-112)	258000/492000	midden-neolithicum tot bronstijd	Stenen bijl: Fels-Rechteckbeil.
2383 (28FZ-113)	258000/492000	vroege tot midden-bronstijd	Vuurstenen spits: pijlpunt type Soegel.
2384 (28FZ-114)	258000/492000	datering onbekend	Steen (natuurlijk, voorheen aangezien voor hamerbijl).
2385 (28FZ-115)	258000/492000	late bronstijd tot midden-ijzertijd	Granieten hamerbijl type Baexem.
2386 (28FZ-116)	258000/492000	midden tot laat-neolithicum	Vuurstenen bijl, type Flint-Rechteck.
2387 (28FZ-117)	258100/491800	ijzertijd	Spinklos, -schijf of -steen.
13425 (28FZ-26)	257890/491870	late middeleeuwen tot nieuwe tijd	Puin op terrein van havezathe.
13426 (28FZ-27)	258000/492000	Romeinse tijd	Dikwandig aardewerkfragment afkomstig van amfoor.
13465 (28FZ-120)	258000/491000	paleolithicum tot ijzertijd	Klopsteen van kwartsiet/zandsteen.
13686 (28FZ-124)	259300/491900	late middeleeuwen	Twintig fragmenten van grijsbakkend gedraaid aardewerk en twintig fragmenten van kogelpotaardewerk.
21560 (28FZ-149)	258850/491100	laat-paleolithicum	Ongeveer 70 vuurstenen objecten (afslagkrabbers, hoeksteker, kernen,

45160 (28FZ-161)	257900/491950	late middeleeuwen tot nieuwe tijd	klingen, afslagen). Cultuurlaag op terrein havezathe.
45164 (28FZ-163)	257900/491950	datering onbekend	Havezathe.
402594 (28FZ-167)	258890/491025	laat-paleolithicum	Vuursteen: 2 klingen, 6 afslagen, 7 afval, 1 platte ronde steen. Klopsteen van graniet/gneis.
vondstmelding			
406807	257900/492200	late middeleeuwen tot nieuwe tijd	Eén fragment van geglazuurd gedraaid aardwerk.

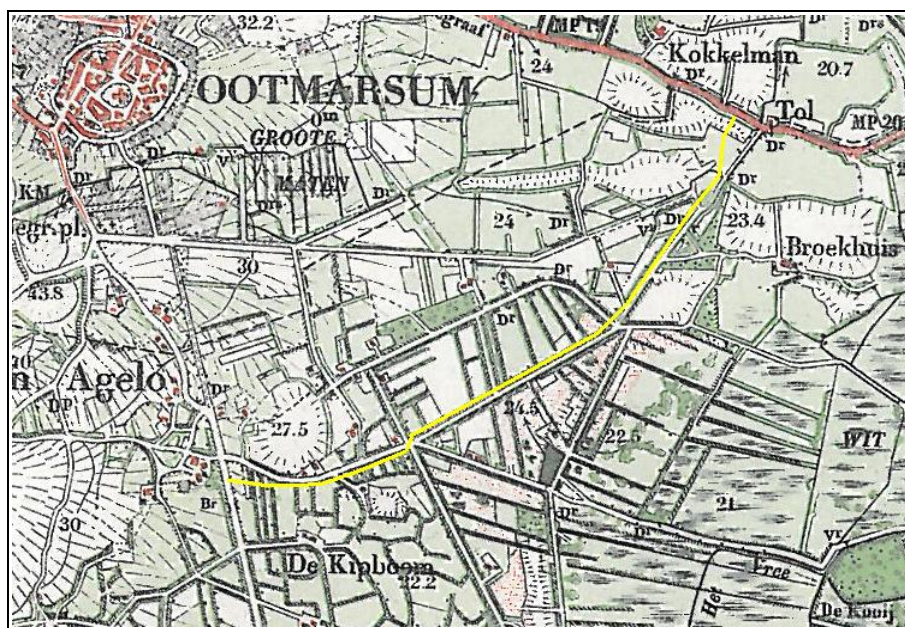
2.4 Historische geografie (KNA 3.1 LS03)

Op de topografische kaart is zichtbaar dat een groot deel van het aan het onderzoeksgebied grenzende land in gebruik is als weideland. Ook zijn een aantal kleine percelen in gebruik als akker. Daarnaast is er een aantal huizen en boerderijen met bijbehorend erf. De topografische atlas uit 1988 (blad 28F) geeft min of meer hetzelfde beeld. In 1955/1965 geldt hetzelfde, al zijn de percelen kleiner en in veel gevallen omzoomd met bomen.

Ook in de Grote Historische Topografische Atlas Overijssel (ong. 1905) is de Dusinksweg weergegeven. Wat de weg en het omliggende land betreft is het beeld weer hetzelfde: kleine gras- en akkerlandjes omzoomd met bomen. Wel is hier nog wat heide te zien langs de zuidelijke rand van het tracé. In de Atlas van Huguenin (1819-1829) is het gebied rond Ootmarsum slechts schetsmatig ingetekend in de kaart. De Dusinksweg is hier niet weergegeven. Hetzelfde geldt voor de kadasterkaart uit 1811-1832 (Overijssel, sectie C, blad 1).

In de cultuurhistorische atlas van Overijssel is te zien dat de Dusinksweg verschillende cultuurlandschappen doorsnijdt. De aansluiting van de Dusinksweg op de Rossumerstraat ligt op de oostelijke grens van het essenlandschap van Klein Agelo. Daarna is tot de kruising met o.a. de Timmusweg sprake van een kampenlandschap, gevolgd door een jong ontginningslandschap (ontgonnen vanaf 1850) en vanaf de kruising met o.a. de Alleeweg weer een kampenlandschap.

Een kampenlandschap is een landschap met een sterk afwisselend microreliëf, waarbij op de hoge delen eenmansessen (akkerkampen) zijn aangelegd en de lage delen worden gebruikt als grasland of woeste grond. Houtwallen rond de essen beschermden de akkers tegen het vee (Cultuurhistorische atlas Overijssel, gemeente Dinkelland).

Figuur 6: Het onderzoeksgebied (met een gele lijn aangegeven) op de topografische kaart uit 1905.

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.1 LS05)

Het onderzoeksgebied langs de Dusinksweg ligt in de directe nabijheid van een stuwwal. Beekdalen en zandruggen wisselen elkaar in het gebied af. De beekdalen waren vermoedelijk te nat voor bewoning. Wel kunnen hier resten worden aangetroffen die te maken hebben met aan beekdalen gebonden activiteiten, zoals resten van boten, visfuiken, voordren, bruggen en watermolens. Op de hogere delen kunnen in het verleden (tijdelijke) nederzettingen zijn geweest. Op een aantal locaties langs de weg is nog een esdek aanwezig, waaronder eveneens sporen van nederzettingen kunnen zijn bewaard.

In het esdek vlakbij het noordelijke uiteinde van het tracé, nabij de Denekamperweg, zijn resten van een laat-middeleeuwse nederzetting gevonden. Mogelijk worden hiervan sporen aangetroffen tijdens het veldonderzoek. Even ten zuiden van het tracé is een aantal vindplaatsen van paleolithisch bewerkt vuursteen bekend.

Volgens de archeologische verwachtings- en advieskaart van RAAP is sprake van een hoge verwachting voor archeologische resten op een zandkop 100 meter ten oosten van de Timmusweg (alle perioden) en binnen de meest westelijke 150 meter en de meest oostelijke 450 meter van het tracé (middeleeuwen en nieuwe tijd). Op een aantal plaatsen, met

name in het deel ten oosten van de Alleeweg, kan een esdek worden aangetroffen (alle perioden). Verder geldt een lage verwachting voor alle perioden.

Binnen een kilometer rond het gebied zijn vondsten gedaan uit alle perioden en tijdens het veldonderzoek kunnen dan ook resten uit alle perioden worden aangetroffen. Hieronder kunnen onder meer bewerkt vuursteen, aardewerk, houtskool en organisch materiaal zijn.

Tabel 4: Klein Agelo, Dusinksweg: specificatie archeologische verwachting.

datering:	paleolithicum tot nieuwe tijd
complextype:	nederzetting
minimum doorsnede:	enkele tientallen meters
diepteligging:	in en onder het esdek
locatie:	op dekzandruggen
prospectiekenmerken:	aardewerk, baksteen, cultuurlaag, vuursteen
mogelijke verstoringen:	landbouwkundig gebruik, weg, leidingen

3. Veldonderzoek

3.1 Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01)

Het veldonderzoek heeft plaats gevonden op 17 en 24 maart 2009. Tijdens de verkennende fase op 17 maart zijn 36 boringen geplaatst op één lange boorraai die het nieuwe tracé van de Dusinksweg volgt. De boringen op deze raai hebben een onderlinge afstand van 50 meter (zie Figuur 6). De Leidraad Inventariserend Veldonderzoek van het SIKB stelt dat voor een verkennend onderzoek volstaan kan worden met enkele boringen per hectare. Daaraan wordt ruim voldaan.

Tijdens de karterende fase op 24 maart zijn naast de boringen waar tijdens het eerste veldonderzoek restanten van een podzolbodem werden aangetroffen extra boringen geplaatst om de begrenzing van deze (deels) intacte bodems vast te stellen (boringen 37 t/m 47). Hier bedraagt de afstand tussen de boringen 25 meter.

Figuur 7: Klein Agelo, Dusinksweg: boorpuntenkaart. De genummerde punten geven de ligging van de 47 boringen weer. De rode punten markeren de boringen waarin restanten van een podzolbodem zijn aangetroffen, de gele punten de boringen waarin esgrond is aangetroffen. Ook zijn de locaties van de vondsten aangegeven.

De boringen zijn verricht met een edelmanboor met een doorsnede van twaalf centimeter. De opgeboorde grond is doorzocht op archeologische indicatoren. Hiervoor is een zeef met een maaswijdte van 4 mm gebruikt. De boringen zijn gezet tot een diepte tussen 0,75 en 1,7 meter beneden het maaiveld. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in de Appendix in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen.

Van de boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS. De hoogtes van de boringen zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland. Op het perceel ten westen van de Alleeweg en het op één na laatste (oostelijke) perceel is een veldkartering uitgevoerd.

3.2 Resultaten veldonderzoek (KNA 3.1 VS02, VS03)

Het veldonderzoek langs het nieuwe tracé van de Dusinksweg levert een gevarieerd beeld op. Er is duidelijk sprake van droge en natte delen in het landschap, die echter geen directe afspiegeling vormen van de hogere en lagere delen.

De droge delen van het landschap bevinden zich met name circa 100 meter ten oosten van de kruising met de Timmusweg (boringen 13-15 en 38-40) en het perceel direct westelijk van de Alleeweg (boringen 41, 22, 23). De eerste locatie valt duidelijk samen met de dekzandrug op de gemeentelijke verwachtings- en advieskaart. Daarnaast zijn aanwijzingen voor drogere bodems aangetroffen op twee locaties op het oostelijke deel van het tracé (boringen 34 en 47) en op het uiterst westelijke deel hiervan (boring 1). Op deze droge plaatsen in het landschap hebben zich podzolbodems gevormd, waarvan tijdens het veldonderzoek restanten zijn aangetroffen.

De natte delen van het landschap bevinden zich met name in het westelijke deel van het tracé. Hier werden in het ongepodzoleerde zand plantenresten en roestvlekken aangetroffen. Deze duiden op natte omstandigheden in de grond. De oorzaak van deze natte omstandigheden ligt mogelijk in een lemige laag die werd aangetroffen onder de C-horizont en vermoedelijk bestaat uit gestuwd tertiair materiaal. Daarnaast speelt de afwatering uit de hogergelegen delen (de stuwwal) ten westen van het onderzoeksgebied mogelijk een rol.

Ook buiten het westelijke deel van het tracé ontbreken in veel boringen (resten van) een podzolbodem. Dit kan ermee te maken hebben dat de omstandigheden te nat waren voor podzolering, maar het is ook mogelijk dat podzolbodems die er ooit waren zijn verstoord.

In boringen 36 en 44 is een esgrond aangetroffen. De locatie hiervan correspondeert met de ligging van enkeerdgronden op de bodemkaart en de 'dekzandhoogten en -ruggen met een plaggendeek' op de gemeentelijke verwachtings- en advieskaart. In naastliggende boringen ontbreekt de esgrond.

Voor het oostelijke deel van het tracé (ongeveer vanaf de kruising met de Alleeweg) geldt een vernippert beeld. De boringen met daarin esgrond en podzols werden al genoemd. In boring 36 werd een dikke laag opgebrachte grond aangetroffen (het gehele perceel ligt hoger dan de omgeving). In boringen 32, 33, 43, 46 en 47 was een dikke laag verstoorde grond aanwezig tot maximaal 100 cm onder het maaiveld. Mogelijk was dit oorspronkelijk een lager deel dat ter egalisatie is opgevuld.

Bij het boren en zeven zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Wel zijn bij een veldkartering op het perceel waar de boringen 33 tot 35 zijn gezet op het maaiveld een mogelijk mesolithische kling (Figuur 7, vondstnr. 1) en een stuk verbrand vuursteen (vondstnr. 2) gevonden. Een veldkartering van het perceel direct ten westen van de Alleeweg heeft niets opgeleverd. Deze percelen zijn gekarteerd door ze in banen met een onderlinge afstand van vijf meter af te lopen. Inspectie van de molshopen nabij boringen 1 en 13, 14, en 15 heeft geen vondstmateriaal opgeleverd.

Figuur 8: Klein Agelo, Dusinksweg. Foto van de kling die werd gevonden tijdens de veldkartering.

Het westelijke deel van het tracé is voor bewoning vermoedelijk te nat geweest. Daar komt bij dat de bodem hier tot in de C-horizont verstoord

is, waardoor de kwaliteit van eventuele grondsporen naar verwachting matig zal zijn.

Grondsporen van goede kwaliteit zijn te verwachten in de nabijheid van boringen 13-15 en 38-40 en bij boringen 22, 23 en 41. Hier zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van archeologische resten. Deze zijn er wel voor het deel van het tracé ten oosten van de Alleeweg, maar hier is de kwaliteit van de bodem minder: in de achttien boringen die hier zijn gezet is in twee boringen een eslaag aangetroffen, in vier boringen resten van een podzol en in de overige boringen is de grond verstoord tot in de C-horizont.

Tabel 5: Klein Agelo, Dusinksweg: vondsten.

Vondst nr.	Coördinaten (X/Y)	Diepte	Beschrijving	Datering
1	259,367/492,034	maaiveld	vuurstenen kling	mogelijk mesolithicum
2	259,378/492,027	maaiveld	verbrand vuursteen	onbekend

4. Conclusies en advies

Het plangebied, het nieuwe tracé van de Dusinksweg, ligt in de directe nabijheid van de hoge stuwwal van Ootmarsum, in een gevarieerd landschap waar zandruggen en beekdalen elkaar afwisselen. In de omgeving van het tracé zijn vondsten uit alle perioden gedaan. In de esgrond grenzend aan het oostelijke uiteinde van het tracé zijn resten gevonden van een nederzetting uit de late middeleeuwen. Ten zuiden van het middelste deel van het tracé zijn verschillende vondsten gedaan van paleolithisch bewerkt vuursteen.

Uit het veldonderzoek bleek dat zich op een zandkop 100 meter ten oosten van de Timmusweg en op het perceel direct ten westen van de Alleeweg podzolbodems van goede kwaliteit bevinden. Op deze plaatsen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. De aanwezigheid van archeologische resten kan echter niet worden uitgesloten.

Langs het oostelijke deel van het tracé (vanaf de Alleeweg) zijn een kling en een stuk verbrande vuursteen gevonden. De bodem is hier deels van matige kwaliteit en eventuele archeologische grondsporen zullen daarom vermoedelijk ook van beperkte kwaliteit zijn. Op een aantal plaatsen zijn echter restanten van een podzolbodem en een esgrond aangetroffen. Op deze plaatsen kunnen wel archeologische sporen bewaard zijn.

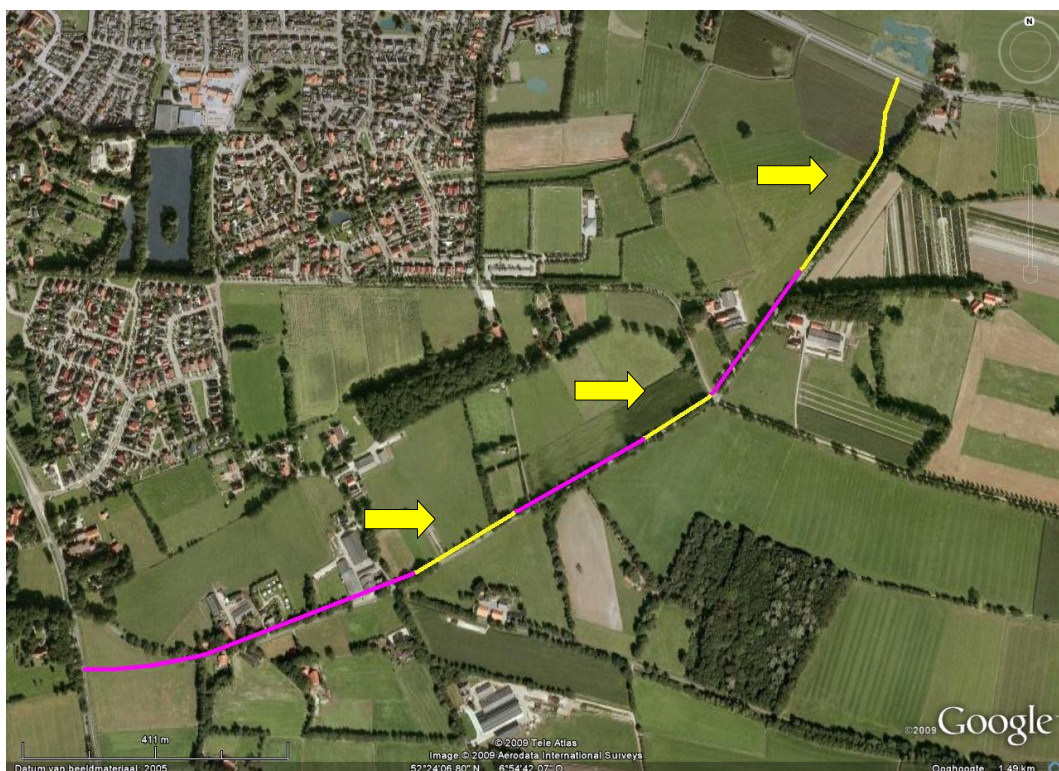
Het westelijke deel van het tracé, ongeveer het deel ten westen van de kruising met onder andere de Timmusweg, was vermoedelijk te nat voor (tijdelijke) bewoning in het verleden. De aanwezigheid van archeologische grondsporen kan niet worden uitgesloten, maar indien aanwezig zullen deze waarschijnlijk van matige kwaliteit zijn aangezien de grond hier tot in het gele zand van de C-horizont verstoord is.

Aan het archeologisch verwachtingsmodel, dat op de drogere delen resten uit met name de late middeleeuwen en de steentijd aanwezig kunnen zijn, is deels voldaan. Er zijn twee stukken vuursteen gevonden. Esgrond werd in twee boringen aangetroffen. Er zijn geen resten van een laat-middeleeuwse nederzetting gevonden.

Op basis van de resultaten adviseren wij langs drie delen van het tracé archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden te laten plaatsvinden (zie Figuur 8). De te begeleiden delen zijn met een gele lijn aangegeven. Omdat buiten het tracé geen verstoring zal plaatsvinden volstaat een archeologische begeleiding. Hiervoor is een door het bevoegd

gezag goedgekeurd Programma van Eisen noodzakelijk. Langs het westelijke deel van het tracé (ten westen van de kruising met de Timmusweg) is geen archeologisch vervolgonderzoek nodig.

Indien bij graafwerkzaamheden buiten de te begeleiden gebieden toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en / of archeologische vondsten worden gedaan, dient hiervan direct melding te worden gemaakt bij de gemeente Dinkelland conform de Monumentenwet 1988 artikelen 53 en 54.

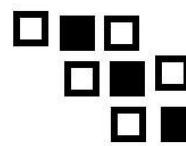

Figuur 9: Klein Agelo, Dsinksweeg. Het plangebied. De te begeleiden delen zijn met een gele lijn en een pijl aangeduid.

Appendix

Klein Agelo, Dusinksweg

- archeologische periodes
- bekende en verwachte archeologische waarden
- boorstaten
- laagbeschrijvingen boringen volgens
Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Archeologische periodes

paleolithicum		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd:	
		romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum:		romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC		
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd:		middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC		
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden